

Tillgängliga utställningstexter

En studie om att anpassa lättläst till en bred målgrupp

Martina Classon

För avläggande av filosofie kandidatexamen i Informationsdesign med inriktningen Textdesign

Ett examensarbete på grundnivå, 15 hp

Examinator: Yvonne Eriksson

Handledare: Anna-Lena Carlsson

Akademien för Innovation, design och teknik

Mälardalens högskola

2013-09-12

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÅSTERÅS**

Abstract

The purpose of this thesis has been to increase the availability the exhibition text at Eskilstuna Art Museum to make it easier for the target group to read and understand them. To get answers to my questions, I have studied relevant theories and methods, including textual analysis of the current exhibition texts. In my work, I have used the principles of the concept “easy to read” but also considered the problems with this tool when I made my prototype. After my studies, I noted that both the content and design needed to be changed to fulfill better legibility, readability and reading value.

Abstrakt

Syftet med detta examensarbete har varit att öka tillgängligheten i utställningstexterna på Eskilstuna konstmuseum för att på så sätt göra det enklare för målgruppen att läsa och förstå dessa. För att få svar på mina frågeställningar har jag studerat relevanta teorier och metoder, bland annat textanalyser av de nuvarande utställningstexterna. I mitt arbete har jag använt mig av principer för att skriva lättläst men också beaktat problematiseringen av detta hjälpmedel då jag framställt mina gestaltungsförslag. Efter mina studier kunde jag konstatera att både innehåll och formgivning behövde förändras för att uppfylla bättre läslighet, läsbarhet och läsvärde.

Förord

När tiden för examensarbetet i informationsdesign närmade sig tog jag kontakt med Eskilstuna konstmuseum i fråga om ett textrelaterat problem. Passande nog behövde de hjälp med sina utställningstexter då de vid tillfället inte var anpassade efter målgruppen. Jag har genom detta arbete fått möjlighet använda mig av den kunskap jag fått under mina tre år på Mälardalens högskola. Resultatet av arbetet presenteras i denna rapport. Jag vill passa på att tacka min handledare Anna-Lena Carlsson för allt stöd och all hjälp under arbetets gång. Tack även till Madelene Unneberg på Eskilstuna konstmuseum för att du har gjort examensarbetet möjligt.

Martina Classon

2013-09-02

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Bakgrund	5
Utställningstexter på andra museum	5
Syfte.....	6
Problemformulering	6
Frågeställningar	7
Målgrupp	7
Avgränsning	7
Tidigare studier.....	8
Definition av begrepp.....	9
Läslighet, läsbarhet och läsvärde	9
Läsbarhetsindex.....	9
Teori	11
Lättläst.....	11
Problematisering av lättläst.....	12
Metod.....	14
Textanalys.....	14
Läsbarhetsanalys	14
Genomförande	15
Sammanfattning	19
Komparativ analys	20
Genomförande	21
Sammanfattning	23
Nulägesanalys.....	24
Sammanfattning	24
Resultat	26
Gestaltning	29
Innehåll.....	29
Typografi.....	29
Layout.....	30
Placering.....	31
Gestaltningförslag.....	31
Diskussion och slutsats	34
Källförteckning.....	35
Tryckta källor	35
Elektroniska källor	36

Bilagor	37
Bilaga 1: Intervjusvar från Greta Burman (Moderna Museet, Malmö)	37
Bilaga 2: Intervjusvar från Maria Uddén (Örebro Läns Museum)	39
Bilaga 3: Intervjusvar från Ingrid Eriksson (Västmanlands Läns Museum, Västerås) ...	41
Bilaga 4: Gabi Trinkaus (Ursprungstext)	43
Bilaga 5: Niklas Mulari (Ursprungstext)	44
Bilaga 6: Gabi Trinkaus (Lättläst version)	45
Bilaga 7: Niklas Mulari (Lättläst version)	46
Bilaga 8: Gabi Trinkaus (Stor text)	47
Bilaga 9: Niklas Mulari (Stor text)	48

Inledning

Bakgrund

Eskilstuna konstmuseum är sedan 2006 inrymda i Bolinder Munktells gamla kugghjulsverkstad i Munktellstaden. I den gamla industribyggnaden finns numera konstmuseets samling från 1600-talet fram till idag samt fem rum för tillfälliga utställningar, två pedagogiska verkstäder, konstabibliotek, butik och restaurang (Om Eskilstuna konstmuseum, 2013). Konstmuseets samling består visserligen av verk från 1600-talet men tonvikten ligger på svensk 1900-talskonst. Samlingen omfattar drygt 1000 verk, samt omkring 5000 grafiska blad, varav ett drygt hundratal visas just nu i utställningshallarna (Eskilstuna konstmuseums samling, 2013).

De verk ur samlingen som visas just nu har en tillhörande text med varierande information om konstnären och verket i fråga. Madelene Unneberg, intendent på Eskilstuna konstmuseum, har länge diskuterat museets texter med sina kollegor. I deras tillgänglighetsarbete har de också som mål att översätta texterna till lättläst svenska men efter hjälp av Centrum för lättläst blev de inte nöjda. Uppdraget som jag, tillsammans med Eskilstuna konstmuseum, kom fram till var att ta reda på hur man kan inkludera fler besökare genom att förändra utställningstexterna. Arbetet kommer att handla om hur man utifrån de ursprungliga texterna och de lättlästa versionerna kan ta fram en ny text som fungerar för målgruppen.

När jag påbörjade detta arbete var Eskilstuna konstmuseum inne på att behålla ursprungsversionen och utöver den ha en lättläst version som de ville ha hjälp med att ta fram. Med hjälp av den kunskap jag fått under utbildningen kunde jag komma med förslaget att endast ta fram en version, som är tillräckligt lättläst för att fungera för målgruppen, det vill säga en kombination av den ursprungliga texten och den lättlästa versionen. I *Språkvård* menar även Helena Englund och Maria Sundin att det är onödigt att skriva två versioner då det är bättre att skriva en enda enkel och lättbegriplig text som inte tar upp för många detaljer (Englund och Sundin, 2005, s 14).

Utställningstexter på andra museum

Som en inledning till arbetet valde jag att ta reda på hur andra museum i landet arbetar med sina utställningstexter. Detta för att få en mer övergripande bild över utställningstexters bakgrund än endast den som gäller för Eskilstuna konstmuseum. De flesta av museerna som har svarat på mina frågor har samma målgrupp, det vill säga alla. Många riktar sig även särskilt till barn och unga vuxna. Greta Burman (Bilaga 1)

skriver att de försöker lägga texterna på en nivå så att en gymnasieelev kan ta till sig dem samtidigt som de helst även ska ge ett mervärde till den initierade besökaren. Maria Uddén (Bilaga 2) skriver att de särskilt försöker nå grupper som inte är vana att använda och besöka kulturinstitutioner. Om målet är att nå så många besökare som möjligt måste utställningstexterna anpassas efter detta.

Kraven på museernas tillgänglighet varierar men de flesta har i uppdrag att nå alla besökare oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, etnisk eller kulturell bakgrund. Västmanlands läns museum i Västerås jobbar med tillgänglighet i ett brett perspektiv och är idag ett av landets mest tillgängliga museer (Eriksson, Bilaga 3). De strävar efter att vara så inkluderande som möjligt i det de gör. De arbetar i huvudsak med texter på lättläst svenska och till de fasta utställningarna finns även översättningar till engelska och finska samt punktskrift. Texterna är dessutom uppdragna ganska stort för att kunna läsas av personer med synnedsättning. Texterna på Örebro läns museum ska ha ett inkluderande tilltal, vara lättlästa och läsvänligt utformade med avseende på typsnitt, storlek och kontrast. De undviker ett allt för akademiskt språk och krångliga ord som kan verka avvisande och avskräckande för museiovana besökare (Bilaga 2).

Syfte

Syftet med detta arbete är att ta reda på hur man kan förändra utställningstexterna för att öka dess tillgänglighet för målgruppen. Utställningstexterna är i detta fall texterna till samlingens konstverk som finns permanent i museets utställningshallar. I arbetet kommer jag att analysera vissa av utställningstexterna samt den lättlästa versionen till respektive vald ursprungstext, för att skapa mig en uppfattning kring vad som fungerar och inte. Utifrån det kommer jag att förändra de ursprungliga texterna till en mer lättläst version, där bristerna i texterna från Centrum för lättläst även beaktas, i syfte att texterna ska fungera bättre för målgruppen.

Problemformulering

Eskilstuna konstmuseum har som mål att deras utställningar ska vara tillgängliga för alla besökare. Deras utställningstexter uppfyller inte målen då texterna många gånger är för svåra. Jag ska därför studera hur man kan anpassa lättläst för att göra utställningstexterna tillgängliga för så många besökare som möjligt, utan att de förlorar sitt specifika innehåll.

Frågeställningar

1. Vilken är målgruppen?
2. Vilka tidigare studier har gjorts inom området?
3. Vad är lättläst och hur kan man anpassa lättläst för att öka tillgängligheten i Eskilstuna konstmuseums utställningstexter?
4. Vilka problem finns det med lättläst?
5. Hur ser Eskilstuna konstmuseums utställningstexter ut idag och hur brister dessa?

Målgrupp

Enligt Madelene Unneberg och Yvonne Grip, konstpedagog, har Eskilstuna konstmuseum en bred målgrupp då de riktar sig till alla besökare oavsett ålder, språk- eller förkunskaper. De har emellertid ett fokus mot barn och unga vuxna, enligt uppdrag från politiska nämnden, men de vill ha alla besökare i åtanke när det kommer till att framställa sina utställningstexter.

Utställningstexterna ställer idag ganska höga krav på besökarnas språk- och förkunskaper, vilket är något de vill förändra för att öka tillgängligheten. De vill att texterna ska fungera för alla, oavsett om man är van att besöka museum och läsa utställningstexter eller om man är där för första gången. I detta arbete har jag valt att avgränsa målgruppen till de besökare som är läskunniga och svensktalande.

Avgränsning

Jag har valt att avgränsa arbetet till samlingens utställningstexter. Detta eftersom texterna till de tillfälliga utställningarna skrivs till varje ny utställning och att de även kan komma att skrivas av andra än pedagogerna eller intendenterna på Eskilstuna konstmuseum. Det kan bland annat vara kulturjournalister eller konstnärerna själva som väljer att skriva texterna till sina egna utställningar. Det blir på grund av detta svårare att styra dessa texter medan samlingens utställningstexter alltid är desamma.

Till arbetet gav Madelene Unneberg mig tio av samlingens utställningstexter och utav dessa har jag valt att lägga mitt fokus på två. Varje text består av en ursprungstext och en lättläst version som jag har tittat närmare på och analyserat via en läsbarhetsanalys samt en komparativ analys.

Då Eskilstuna konstmuseum har som mål att översätta alla samlingens utställningstexter till bland annat engelska och finska, har jag inte beaktat målgruppen

som inte förstår svenska i mitt arbete. Jag har istället fokuserat på att framställa bra grundtexter på svenska som sedan ska kunna översättas till andra språk.

Utställningstexterna är relativt styrda vad gäller typografin. Detta eftersom Eskilstuna konstmuseum idag använder sig av olika typsnitt till de olika utställningarna, det vill säga de tillfälliga utställningarna och samlingen. Detta är deras sätt att skilja texterna åt och de har som önskemål att behålla det så. Jag kommer därför att tillgodose detta och istället titta mer på de övriga egenskaperna som gör en text läslig och läsbar.

Med tanke på det tidsmässiga omfånget och problemformuleringens utformning, har jag inte inkluderat någon utprovning i mitt arbete. Jag har istället utgått från att analysera texterna för att kunna styrka det praktiska problemets art. Mina förbättringsförslag vilar på resultatet från aktuella teorier och metoder.

Tidigare studier

Genom min litteratursökning kan jag dra slutsatsen att det inte finns särskilt mycket forskning kring utställningstexter. Jag har hittat två arbeten som jag har tagit fasta på i mitt examensarbete. Det första är boken *Smaka på orden: om texter i utställningar* (1991) som är skriven av Margareta Ekarv, Elisabet Olofsson och Björn Ed. De är alla tre erfarna utställningsproducenter och har i boken analyserat sina egna arbeten med utställningstexter men också resultaten av andras. Boken uppmärksammar många problem med utställningstexter och kommer även med konkreta exempel på hur man kan lösa dessa.

Utöver denna bok har jag hittat en studie som Malin Lindström gjort på ämnet. Hennes examensarbete *Råd och rön om utställningstexter – En kritisk granskning* (2010) handlar om kritiken mot utställningstexter och deras ofta bristande kvalitet. De anses bland annat vara för långa, svåra och opersonliga samt skapade utan tanke på målgruppen. Hon diskuterar även kring tips och råd om hur man kan skriva bättre utställningstexter. Arbetet har sin utgångspunkt i ett projekt att skapa två nya museum i Fisksätra och hennes syfte är att få ansvariga att utveckla ett kritiskt förhållningssätt till utställningstexter för att kunna undvika fallgropar som man annars riskerar att hamna i.

Jag har även sökt efter forskning kring lättläst. I boken *Lättläst – så funkar det* (2007) skriver Maria Sundin om problemen med att läsa och vikten av att skriva lättlästa texter. Det finns många sätt att skriva lättläst och det finns både förespråkare och kritiker. I boken har Sundin försökt fånga upp några av de synpunkter och åsikter som

finns, bland annat om problemen med lättläst. Jag återkommer till detta senare i arbetet.

Myndigheten, texten och läsaren – Myndighetsinformation i lättläst version (2012) är en magisteruppsats skriven av Camilla Forsberg i vilken hon analyserar lättlästa myndighetstexter utifrån skillnaden till motsvarande normalversion, vilka krav som ställs på läsarna och hur den övergripande situationen påverkar den språkliga utformningen. De lättlästa texterna har korta meningar, vardagligt språk, inga passiveringar eller inskjutna satser. Ändå är de svårare att förstå då sammanhangen är oklara och det är svårt att förstå vem texten vänder sig till (Språkrådet, Hämtad 2013-08-18).

Definition av begrepp

Läslighet, läsbarhet och läsvärde

För att kunna läsa en text måste den ha tillräckligt god teknisk kvalitet. Typografi och layout måste anpassas efter olika medier och produktionsmetoder för att text och bild ska få god läslighet. Typsnittet bör vara vanligt förekommande eftersom det är lättare att läsa vanliga typsnitt och svårt att läsa ovanliga typsnitt. Man bör därför undvika att använda sig av ovanliga typsnitt. Teckengraden bör vara anpassad efter läsarens situation (Pettersson, 2003, s 392-393).

Läsbarheten hos en text avser läsarens möjlighet att uppfatta och förstå en text. Innehållet bör anpassas efter läsarens förutsättningar och tidigare erfarenheter, sådant som hjälper läsaren att tolka och förstå texten (Ibid, 2003, s 390). Läsbarheten påverkas bland annat av längden på ord, meningar och stycken (Idem, 2012, s 102). Om texten är anpassad efter målgruppen blir läsbarheten högre och man har större chans att nå fram med sin text.

En läsvärd text återspeglar den enskilde läsarens förväntningar och önskemål. Detta kan också formuleras som läsarens motivation att ta del av texten (Idem, 2003, s 396). Är texten för svår eller ointressant sjunker läsvärdet.

Läsbarhetsindex

Läsbarhetsindex är ett mått på en texts svårighetsgrad. I Sverige är *lix* ett välkänt läsbarhetsindex som togs fram av pedagogikforskaren Carl-Hugo Björnsson på 60-talet. Lix är baserat på medeltalet ord per mening och andelen långa ord (ord med fler än 6 bokstäver) uttryckt i procent (www.lix.se, Hämtad 2013-07-24). Idag kan man

räkna ut en texts läsbarhetsindex på hemsidan www.lix.se medan Björnsson (1968, s 66) räknade ut det manuellt med följande instruktion:

1. Räkna alla orden i texten (a), alla meningarna (b) och de långa orden (c).
2. Dela (a) med (b). Det ger meningslängden (ml).
3. Dela (c) med (a) och multiplicera med 100. Det ger procenttalet långa ord (lo).
4. Lägg ihop ml och lo. Den till heltal avrundade summan är lix.

Tolkningen av lix-värdet är inte någon exakt vetenskap utan snarare en indikation på vilken nivå texten ligger. Lix tar till exempel inte någon hänsyn till ordens svårighetsgrad. Ett långt men vanligt ord kan räknas som lättläst även om det försämrar lix-värdet och ett kort men svårt ord ger ett lägre lix-värde. Vad som gör en text lätt- eller svårläst är alltså alltid beroende av textens sammanhang.

Teori

Lättläst

Lättläst är i första hand ett hjälpmedel för människor som har svårt att läsa (Falk, 2003, s 9). En fjärdedel av alla svenskar har stora problem med läsningen och behöver därför lättare texter (Sundin, 2007, s 35). I en lättläst text ska man försöka ta hänsyn till läsarens förutsättningar och förkunskaper. Bara genom att byta ut krångliga ord mot vanliga vardagliga ord så har man kommit långt på vägen mot en lättläst text (Falk, 2003, s 10). I stora drag skulle man kunna säga att en lättläst text är kort, mycket väldisponerad och skriven med vanliga ord, layouten är enkel och tydlig och bilderna handlar om samma sak som texten. Sundin (2007, s 146) har gjort en checklista för lättlästa texter:

- **Skriv direkt för läsaren**
Innan man skriver bör man ta reda på vem man skriver för och utgå från att läsaren inte har några förkunskaper inom ämnet. Att tilltala läsaren direkt är ytterligare ett sätt att engagera läsaren.
- **Skriv kort**
Mindre goda läsare har svårt att avgöra vilken information som är viktig i en text och kan inte hoppa över vissa delar för att hitta fram till det de söker. Det är därför av värde att skriva korta texter med det mest nödvändiga innehållet.
- **Lyft fram budskapet**
I en lättläst text ska man börja med det viktigaste. Om det viktigaste finns i slutet av texten är det många som missar det eftersom texten inte är intressant nog att läsa från början.
- **Lätta upp informationen**
Även om texten är kort finns risken att den fortfarande innehåller väldigt mycket information som kan kännas mastig för läsarna. Man bör stryka onödigt innehåll och undvika att rabbla siffror i onödan eftersom dessa är svåra att hålla i minnet och ofta kan vara knepiga att tolka.
- **Skriv aktivt**
En text som innehåller aktiva verb är lättare att läsa och får en trevligare ton. Aktiva verb används för att kommunicera om handlingar som direkt görs av

någon eller något.

- **Skriv konkret**
Med en abstrakt text riskerar man att läsarna inte förstår vad man menar. Man bör undvika underförstådda betydelser och dubbeltydigheter och istället välja konkreta ord som läsarna enkelt kan förstå. Att ge exempel är också en fördel.
- **Ge texten en röd tråd**
För att läsaren obehindrat ska ta sig igenom texten behöver den ha en röd tråd. Det är därför bra att ge informationen en ordning som känns logisk för läsaren, genom att binda ihop stycken, meningar och ord med varandra.
- **Skriv lättlästa meningar**
Lättlästa meningar är enkelt uppbyggda, korta och lyfter fram det viktigaste. Man bör dock tänka på att många korta meningar gör texten mer svårläst eftersom de gör läsrhythmen hackig.
- **Välj enkla ord**
Ord som de flesta tycker är lätta att förstå är vanliga, korta och regelbundna. Man bör undvika fackord eftersom dessa är svåra att förstå för den oinsatte.
- **Låt formen lyfta fram texten**
Läsare som har svårt att läsa uppskattar en ren och enkel form, som inte stjäl uppmärksamheten från texten. Med en enkel och tydlig formgivning gör man texten mer tillgänglig för läsaren. Lättlästa texter bör vara luftiga med rubriker, korta stycken och ordentliga radavstånd.

Problematisering av lättläst

Lena Erika Falk är journalist och arbetar bland annat för Centrum för lättläst. Hon menar att lättlästskribenter kan ha problem med att texterna känns barnsliga och naiva (Falk, 2003, s 14). Eskilstuna konstmuseum skickade ett urval av sina utställningstexter till Centrum för lättläst för att få dessa översatta till lättläst och upplevde resultatet likt ovanstående.

Mats Myrberg sitter i styrelsen för Centrum för lättläst och har åsikter om hur lättläst bör utformas till skillnad från rekommendationerna. Myrberg säger att om man gör en text kortare och skalar bort innehåll och metaforer, så kan det medföra att läsaren får svårare att skapa bilder och därmed inte tycker att texten är engagerande (Sundin, 2007, s 219). En annan stor risk med lättläst är att innehållet ofta blir för enkelt. Han

tillägger att det är en konst att skriva både enkelt och engagerande, att det gäller att kunna hantera språket på ett sätt som gör att läsaren rycks med.

Torbjörn Lundgren är författare och sitter även han i styrelsen för Centrum för lättläst. Han är kritisk till rekommendationerna som gäller frasanpassat radfall, det vill säga att skriva med korta rader och alltid börja en ny mening på ny rad (Ibid, s 140). Han menar att en text med frasanpassat radfall ofta leder till att texten byggs upp med korta påståenden som radas upp ovanpå varandra. Läsaren får därmed svårt att få ordning på hur de hänger ihop vilket resulterar i att många tröttnar och ger upp (Ibid, s 229).

Helena Englund och Maria Sundin är båda språkkonsulter och menar att en text som ska kunna förstås av många måste ha betydligt fler viktiga egenskaper än att de ska vara korta med korta meningar och frasanpassat radfall. Det räcker aldrig att endast följa tumregler och checklistor, det finns alltid en mängd andra faktorer som spelar in. En annan risk med lättläst är att texterna kan bli informationstäta och sakna textbindning och läsrytm. De menar att texter som är välstrukturerade, kortfattade och välskrivna kan förstås av en stor grupp läsare (Englund och Sundin, 2005, s 15-16).

Att använda korta ord när man ska skriva lättläst är ett vanligt förekommande råd. Bodil Andersson, logoped och läs- och skrivkonsult, varnar för att låta dessa råd styra för mycket. Hon menar att bara för att ett ord är kort så betyder det inte att det automatiskt är lätt. Det går inte att bara hålla sig till mekaniska mått och räkna antal bokstäver när man skriver lättläst (Andersson, 2003).

Metod

Textanalys

För att kunna svara på hur samlingens utställningstexter brister behövde jag analysera ett urval av dessa. Jag ville titta närmare på texternas språk, innehåll och uppbyggnad för att genom analysen få en förståelse för vad som är bra respektive brister och därigenom kunna gestalta ett mer tillgängligt förslag som passar målgruppen.

Madelene Unneberg gav mig tio av samlingens utställningstexter. Vid en första genomläsning kom jag fram till att texterna skiljer sig något i svårighetsgrad men att de flesta texter håller samma nivå. Jag har därför valt att analysera två av texterna som har de mest typiska problemen och är i likhet med varandra och de flesta andra texter. Resultatet av textanalyserna blir därmed mer relevant eftersom det blir övergripande för de flesta utställningstexter istället för de få som skiljer sig från mängden.

Ursprungstexterna (Bilaga 4 och 5) har även en version med större text (Bilaga 8 och 9) som finns att hämta i receptionen för den som önskar, samt en lättläst version (Bilaga 6 och 7) som är författad av Centrum för lättläst. Då Eskilstuna konstmuseum inte blivit nöjda med dessa översättningar har jag även valt att analysera de två ursprungstexternas lättlästa versioner. Modellerna för dessa analyser är hämtade ur Lennart Hellspongs *Metoder för brukstextanalys*. Jag har valt att genomföra en läsbarhetsanalys samt en komparativ analys då Hellspong (2001, s 86) menar att en läsbarhetsanalys är bra för att se svårigheter i en text och därefter kunna ta bort dem, medan en komparativ analys är bra för att ta reda på vad som skiljer en text från en annan. Därigenom kommer jag att kunna utläsa vad som fungerar bra respektive dåligt i den lättlästa versionen gentemot ursprungstexten för att senare kunna utesluta svårigheter i texterna och slutligen gestalta en text som är anpassad utifrån de två versionerna.

Läsbarhetsanalys

Jag har valt att analysera ursprungstexterna utifrån en läsbarhetsanalys.

Läsbarhetsanalysens syfte är att bedöma hur tillgänglig en text är för specifika läsare med specifika mål, hur stora krav den ställer på motivation och förkunskaper och hur lätt den är att avläsa för ögat (Ibid, 2001, s 85). Dessa företeelser är även avgörande för textens läslighet, läsbarhet och läsvärde. Vidare skriver Hellspong (s 86) att läsbarheten bestämmer hur bra det går att använda en text för ett visst syfte, vilket i mitt fall rör sig om hur ursprungstexterna fungerar för målgruppen.

För att en text ska fylla sin funktion som medel för kommunikation måste den vara begriplig för sin mottagare. Läsbarhetsanalysen används för att undersöka hur texten lämpar sig för sitt avsedda bruk (Ibid, 2001, s 56). Att undersöka läsbarheten är ett sätt att bedöma en text. Man bör bland annat fråga sig om textens innehåll är lätt eller svårt att uppfatta. I läsbarhetsanalysen tar Hellspong (2001, s 57) upp ett antal frågor, bland annat om texten har ett läsvänligt yttre, vilket också är en fråga som rör textens läslighet, samt vilken språk- och ämnesbehärskning texten kräver av läsaren och om framställningssättet är anpassat till målgruppen och läsmålet, det vill säga textens läsbarhet.

Textens svårighetsgrad beror på språkliga faktorer så som meningsbyggnad och ordval i förhållande till situation och syfte. Innehållet är också avgörande för hur läsaren bemöter en text. Även textens yttre form har betydelse för hur texten uppfattas, om den har ett bra tryck, hur typsnittet är samt om den har en överskådlig grafisk form. Läsbarhetsanalysen används för att bedöma hur bra texten passar målgruppen vad gäller läslighet, läsbarhet och läsvärde.

Läsbarhetsanalysen kan sammanfattas med följande punkter (Ibid, 2001, s 87-88):

- Lässituationen
- Textens grafiska form
- Textens språk
- Textens innehåll

Genomförande

De första två delarna i läsbarhetsanalysen, *Lässituationen* och *Textens grafiska form*, är gemensamma för alla samlingens texter medan *Textens språk* och *Textens innehåll* är analyserade utifrån respektive vald text. Analysen avslutas med en sammanfattning i vilken jag summerar vad jag kommit fram till och dess relevans för arbetet i sin helhet.

Lässituationen

Vilken är lässituationen – allt det som avgör hur texten används?

Samlingens texter riktar sig till Eskilstuna konstmuseums besökare. Intresset och läsförmågan varierar men läsarna förväntas inte ha några förkunskaper, varken språkligt eller ämnesmässigt. Besökarna läser texterna frivilligt och i syfte att få veta och lära sig mer om respektive konstnär och verk.

Texterna finns i en bestämd miljö, det vill säga på väggar och montrar i Eskilstuna konstmuseums lokaler, vilket medför en speciell lässituation som kan påverkas av många negativa faktorer. Besökarna måste oftast läsa texterna stående men behöver ibland även böja sig. Dessutom läser man texterna en bit ifrån och kan inte påverka läsvinkeln som när man läser en tidning. Utställningslokaler är många gånger heller ingen tyst läsmiljö, utan besökarna måste stå ut med att folk pratar runtomkring samtidigt som de ska läsa.

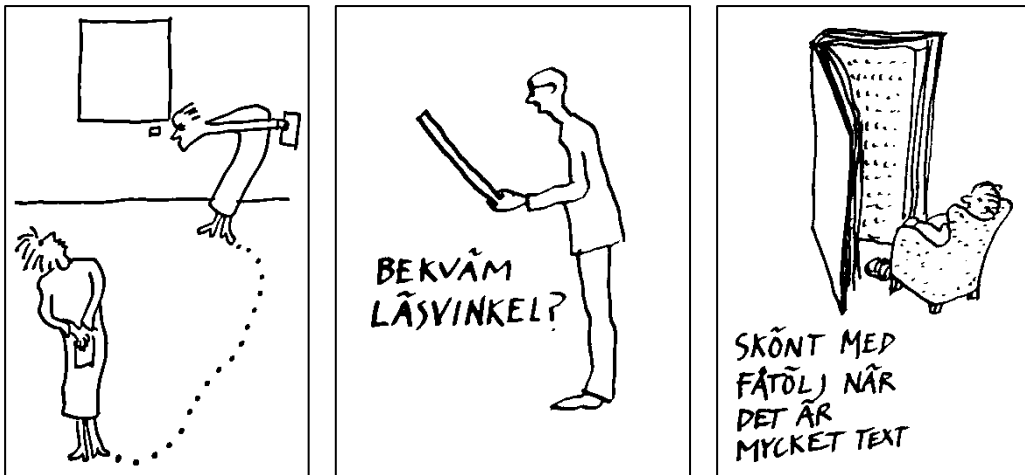

Bild 4, 5 och 6. Ekarv, 1991, s 184-185

Textens grafiska form

Har texten ett läsvänligt yttre?

Utställningstexterna finns idag i två olika versioner, en ursprungsversion och en version med större text. Ursprungstexterna är placerade på vägg eller monter i anslutning till respektive konstverk medan versionen med större text finns, som tidigare nämnts, att hämta i receptionen för den som önskar. I båda versionerna har Eskilstuna konstmuseum använt sig av samma linjära typsnitt, det vill säga Helvetica Neue 35 Thin och Helvetica Neue 45 Light. Det som skiljer versionerna åt är storleken på texten och därmed även formatet. Ursprungstexterna har en brödtext som är satt i 13,3 punkter och tryckt på A5 medan versionen med större text är satt i 19,5 punkter och tryckt på A4. Båda versionerna, men framförallt ursprungsversionen, har en luftig layout med breda marginaler och avstånd mellan rubrik och brödtext.

Stavfel förekommer endast på ett par ställen men stör inte läsningen i sin helhet. I en text har skribenten skrivit *är* istället för *än* och i en annan har man skrivit ”som då upptäcktes att den svarta färgen *var var* pålagd cirka 200 år senare.” Eftersom ursprungstexterna, som måste läsas på vägg eller monter, har mindre teckenstorlek och format än versionerna med större text blir dessa svårare att läsa. Texternas tryck är fullgott med svart text på vit bakgrund som ger en hög kontrast och blir därmed lättare att läsa. Texterna innehåller inga bilder men hänger, som tidigare nämnts, i anslutning till respektive konstverk vilket gör informationen tydligare. Text och bild är i de flesta fall placerade nära varandra vilket innebär att ögat inte måste röra sig så mycket mellan objekten och därmed inte stör läsningen. Det finns dock vissa undantag där placeringen skulle kunna förbättras, till exempel utställningstexter som är placerade på montrar långt nedanför ögonhöjd. Jag återkommer till detta i resultatet av min nulägesanalys.

Gabi Trinkaus, *Alien II* (Ursprungstext, Bilaga 4)

Textens språk

Vilken språkbehärskning kräver texten? Är dess framställningssätt anpassat till målgruppen och läsmålet?

Textens ord är förhållandevis svåra. Flera ord är långa och ovanliga och kan därmed vara krångliga att uppfatta och avläsa. Exempel på dessa är ”makeovers”, ”visuell”, ”estetik”, ”anblick”, ”dissekerade”, ”uppstånden”, ”kosmetikareklam” och ”krackelerade”. Ord likt dessa förklaras inte och man bör heller inte anta att de är kända för målgruppen. Texten består av åtta meningar varav vissa är längre än andra. Meningarna har ett innehåll på mellan 7 och 26 ord per mening, vilket är något längre än rekommenderat för lättlästa texter. Meningarna i denna text består inte av någon komplicerad byggnad som till exempel många bisatser.

Textens läsbarhetsindex är 46, vilket innebär att den klassificeras som medelsvår men lutar mer åt det svåra än åt det lätta hållet. Texten består av 139 ord varav 40 (28%) räknas som långa ord, med sex bokstäver eller fler. Meningarna har en genomsnittslängd på 17 ord per mening.

Beräkning	Tolkning
Antal meningar (M): 8	< 30 Mycket lättläst, barnböcker
Antal ord (O): 139	
Antal ord med fler än 6 tecken (L): 40	30 - 40 Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar
Genomsnittlig meningslängd ($L_m = O / M$): 17,38	40 - 50 Medelsvår, normal tidningstext
Andel långa ord ($L_o = L / O * 100$): 28,78	
Läsbarhetsindex ($LIX = L_m + L_o$): 46	50 - 60 Svår, normalt värde för officiella texter
	> 60 Mycket svår, byråkratsvenska

Bild 1. Resultat av textens läsbarhetsindex, Bild hämtad från www.lix.se.

Texten består av en rubriksättning med namn på konstnär, födelseår, titel på konstverk samt tillkomstår. Därefter följer brödtexten som är indelad i två stycken. Textens disposition gör det lätt att förstå hur delar, som meningar och stycken, hänger ihop. De är även ordnade så att det går lätt att följa tråden mellan dem.

Textens innehåll

Vilken ämnesbehärskning kräver texten av läsaren? Är innehållet välvalt och välordnat med tanke på målgruppen och läsmålet?

Texten har ett välvalt innehåll med information om både konstnären och verket i fråga. I det inledande stycket kan man läsa om Gabi Trinkaus och syftet med hennes konstverk medan man i det kommande stycket får mer ingående information om hennes konstnärskap och hur hon arbetar med framställandet av sina alster. Texten är vid vissa tillfällen abstrakt och svårförståelig, som till exempel i meningen: ”Hon använder sig medvetet av modetidningens och reklamens estetik som ett bete vid första anblick”. Meningen är både lång och har ett innehåll av både långa och ovanliga ord samt liknelser.

Niklas Mulari, *Late Colour Bloom* (Ursprungstext, Bilaga 5)

Textens språk

Vilken språkbehärskning kräver texten? Är dess framställningssätt anpassat till målgruppen och läsmålet?

Även denna text innehåller långa och ovanliga ord. Exempel på dessa är ”huvudsakligen”, ”företrädevis”, ”abstrakta”, ”arbetssätt”, ”intuitivt” och ”existerande”. När det kommer till förkortningar finns det en i meningen ”2009 har konstnären uppfört en offentlig utsmyckning på Eskilstunas f.d. brandstation”. Meningarna ligger även i denna text på mellan 7 och 26 ord per mening. Ibland kan vissa meningar bli något långa med flera skiljetecken, till exempel: ”Han liknar sitt

arbetsätt vid ”sampling”, han lånar små stycken av andra, av världen utanför, för att lägga till sin egen komposition, han upprepar någonting existerande.”

Textens läsbarhetsindex är 42, vilket även i detta fall klassificeras som en medelsvår text. Texten består av 144 ord varav 44 (30%) räknas som långa ord. Meningarna har en genomsnittslängd på 11 ord per mening.

Beräkning	Tolkning
Antal meningar (M): 13	< 30 Mycket lättläst, barnböcker
Antal ord (O): 144	
Antal ord med fler än 6 tecken (L): 44	30 - 40 Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar
Genomsnittlig meningslängd ($L_m = O / M$): 11,08	40 - 50 Medelsvår, normal tidningstext
Andel långa ord ($L_o = L / O * 100$): 30,56	50 - 60 Svår, normalt värde för officiella texter
Läsbarhetsindex ($LIX = L_m + L_o$): 42	> 60 Mycket svår, byråkratsvenska

Bild 2. Resultat av textens läsbarhetsindex, Bild hämtad från www.lix.se

Denna text har samma typ av rubriksättning som föregående text. Även brödtexten är indelad i två stycken. Alla samlingens utställningstexter är indelade i två eller tre stycken med en tydlig disposition där man utan problem kan urskilja vad som är rubrik, brödtext och hur den är uppdelad.

Textens innehåll

Vilken ämnesbehärskning kräver texten av läsaren? Är innehållet välvalt och välordnat med tanke på målgruppen och läsmålet?

Första stycket i denna text ger en presentation av Niklas Mularis konstnärskap och arbetsätt, medan det andra stycket handlar om hans tidigare utbildningar och uppdrag han fått och utfört. Texten är ungefär lika lång som den föregående och blir inte för lång eller påfrestande för den aktuella lässituationen som jag tidigare beskrivit. Däremot presenteras ny fakta relativt tätt och kan medföra att texten blir något tung, detta påverkas även av de svåra ord som texten innehåller. Något jag även lagt märke till är att ursprungstexterna mer eller mindre saknar en röd tråd och får därför ett dåligt flyt.

Sammanfattning

Läsbarhetsanalysen har jag genomfört på ursprungstexterna som finns i anslutning till respektive konstverk i Eskilstuna konstmuseums lokaler. Syftet med analysen var att bedöma hur tillgängliga texterna är för läsarna. Texterna kan vara exkluderande för de besökare som inte har tillräckliga förkunskaper vad gäller språket och ämnet. För att texterna ska kunna läsas och förstås av målgruppen måste språket vara enkelt och

begripligt. Lässituationen kan påverkas av många negativa faktorer, bland annat hur texterna måste läsas och från vilken vinkel (se bild 4, 5 och 6). Som jag nämnde i avsnittet ”Tidigare studier” så säger Ekarv (1991, s 34) att texterna måste göras så tillgängliga för läsaren som möjligt och förutom det språkliga måste man ta hänsyn till den grafiska utformningen, textens tekniska framställning och dess placering.

Idag har ursprungstexterna en teckengrad på 13,3 punkter som behöver ses över. Valet av teckengrad beror på läsavståndet och är en avvägning mellan bland annat textytan, typsnittet och lässituationen (*Svenska skrivregler*, 2008, s 13). Texterna är satta i Helvetica, ett linjärt typsnitt som lämpar sig väl till att läsas på håll med tanke på sin enklare bokstavskonstruktion, det vill säga jämntjocka linjer och utan klackar i motsats till antikva typsnitt som till exempel Times New Roman (Hellmark, 2000, s 26-27).

När man skriver lättlästa texter rekommenderar Sundin (2007, s 130) att meningarna bör ligga på nedåt 10 ord per mening. Ursprungstexterna ligger idag på mellan 7 och 26 ord per mening, vilket innebär att det finns några meningar som går att korta ned. Layouten är luftig, vilket är en fördel eftersom en ren och enkel form inte stjäl uppmärksamheten från texten (Sundin, 2007, s 137). Formgivningen har även stor betydelse för mindre goda läsare, då utformningen kan medföra att läsaren ger upp innan de ens har börjat läsa (Ibid). Texterna är disponerade med en tydlig och överskådlig rubriksättning och styckeindelning.

Ursprungstexterna innehåller många svåra ord som kräver att läsaren har förkunskaper om ordens betydelse. Man bör hela tiden ställa sig frågan om man tror att läsarna kommer förstå respektive ord eller om man ska byta ut det mot något annat (Ibid, s 95). Texterna har ett varierande tilltal som växlar mellan att vara personligt och neutralt. Genom att använda sig av ett personligt tilltal kan man engagera läsaren och ge texten en helt annan känsla. Antingen kan man formulera meningar med ord som *du, dig, dina*, eller så kan man använda sig av uppmanande ord (Ibid, s 92) som i detta fall kanske skulle kunna vara *titta* eller *lyssna*.

Komparativ analys

Jag har valt att analysera de lättlästa versionerna i relation till ursprungstexterna genom en komparativ analys. Analysens syfte är att jämföra olika texter för att undersöka likheter, skillnader eller påverkan mellan dem (Hellspong, 2001, s 79). I denna analys tar man fasta på sambandet mellan två textslag där man bland annat frågar sig vad som skiljer den ena texten från den andra eller vad som är gemensamt och vad som är speciellt för var och en. På detta sätt ser man tydligare vad som utmärker vardera text och kan därigenom dra slutsatser kring vad som fungerar bra

respektive brister i jämförelse till varandra. I analysen tar man upp frågor som bland annat hur texternas yttre förutsättningar liknar och skiljer sig åt, vilka målgrupper de riktar sig till och hur texterna liknar och skiljer sig åt vad gäller språk och innehåll.

Den komparativa analysen kan sammanfattas med följande punkter (Ibid, 2001, s 79-80):

- Sammanhanget
- Språket och stilen
- Innehållet
- Det sociala

Genomförande

Den komparativa analysen har jag genomfört på den lättlästa versionen i relation till respektive vald ursprungstext. Detta i syfte att jämföra dessa texter och undersöka likheter och skillnader. Den första delen i den komparativa analysen, *Sammanhanget*, är gemensam för alla lättlästa texter.

Sammanhanget

Texternas yttre förutsättningar påminner om varandra. Båda är producerade för Eskilstuna konstmuseum och har i syfte att informera om respektive konstnär och konstverk i samlingen. Målgruppen skiljer sig däremot åt, då ursprungstexten är tänkt att rikta sig till alla besökare medan den lättlästa versionen riktar sig till de besökare som är i behov av just denna text. Ytterligare en skillnad är att ursprungstexten är placerad på väggen intill konstverket medan den lättlästa versionen var tänkt att kunna hämtas i receptionen, liksom versionen med stor text.

Gabi Trinkaus, *Alien II* (Lättläst version, Bilaga 6)

Språket och stilen

Språkligt har den lättlästa versionen ett betydligt enklare ordförråd än ursprungstexten. Alla tidigare nämnda långa och ovanliga ord är borttagna eller utbytta mot andra, enklare och vanligare, ord. ”Makeovers” är till exempel utbytt mot ”Omgjorda” och ”Den krackelerade ytan” har istället bytts ut mot ”Ytan som håller på att gå sönder”.

Ursprungstexten är mer abstrakt än den lättlästa versionen som har ett enklare språk med vanligare ord, liksom rekommendationerna för lättläst som jag tidigare nämnt. Meningarna kan fortfarande innehålla uppåt 20 ord men raderna är betydligt kortare än

i ursprungstexten, mellan tre och åtta ord. Istället för två stycken är texten nu uppdelad i tre kortare, med en fortfarande tydlig disposition. I övrigt framställs texten som informerande och berättande precis som ursprungstexten.

Innehållet

Innehållet är i stort sett detsamma som i ursprungstexten om än förenklat, då skribenten har arbetat mycket med till exempel ordval. I textens första stycke får man information om Gabi Trinkaus, vart hon är bosatt och vad hennes konst handlar om. I de två kommande styckena kan man läsa om vad hon använder för material och hur hon bygger upp sina konstverk. Texten är lättare att läsa och förstå än ursprungstexten. Att hon använder sig av en ”på håll ytligt perfekt form” eller försöker ”lura betraktaren in i en visuell fälla” är ingenting som längre behöver tolkas för att förstå utan texten är istället tydlig och förklarande. En nackdel är däremot att de lättlästa texterna i mångt och mycket har blivit översatta mening för mening, vilket innebär att de fortfarande saknar en röd tråd och får ett dåligt flyt.

Det sociala

I texten använder man sig av ett varierande läsartilltal. På vissa ställen inkluderas läsaren genom ett personligt tilltal som är riktat till läsaren, till exempel genom meningen ”Men tittar *du* närmare ser *du* att kvinnan egentligen är gjord av bitar från modeller som ett slags Frankensteins monster” istället för ”Vid närmare anblick blir det dock tydligt att kvinnan i verket består av dissekerade modeller uppstånden likt Frankensteins monster” som det står i ursprungstexten. I meningarna ”Hennes konst handlar om hur modevärlden vill att *vi* ska vara, och hur *vi* ser på oss själva.” har skribenten inkluderat både avsändaren och läsaren. På vissa ställen har tilltalet istället uteblivit, till exempel då skribenten istället har valt att skriva ”för att lura *betraktaren* in i en visuell fälla” eller som i den lättlästa versionen ”för att lura *den* som tittar på bilden”.

Niklas Mulari, *Late Colour Bloom* (Lättläst version, Bilaga 7)

Språket och stilen

I den här texten har man också tagit bort eller bytt ut de svåra orden. Ord som till exempel ”Företrädevis”, ”Abstrakta”, ”Intuitivt” och ”Spontant” är borttagna och ”Arbetsätt” har man istället valt att skriva ”Sätt att arbeta” medan man valt att skriva ”Bild” istället för ”Komposition”. I ursprungstexten fanns en förkortning ”f.d.” som man i den lättlästa versionen har valt att skriva ut. Meningarna, och framförallt, raderna är betydligt kortare. Likt de andra lättlästa versionerna består raderna av allt

från tre till omkring tio ord per rad. Även denna text har man valt att dela upp i tre stycken istället för två. Alla lättlästa versioner ligger på mellan tre och fem stycken till skillnad från max tre i ursprungstexterna.

Innehållet

Innehållet är även i denna text väldigt förenklat. Som tidigare nämnts har man bytt ut och i de flesta fall även uteslutit många av de svåra orden. Man kan tydligt se att det första stycket återspeglar samma innehåll som i ursprungstexten, det vill säga en presentation av konstnärskapet och arbetssättet medan det andra stycket nu är uppdelat i två. Läsaren behöver inte längre samma språkliga förkunskaper, då texten i den lättlästa versionen är mycket tydligare och lättare att förstå.

I ursprungstexten är mening ”Hans arbetssätt är intuitivt och spontant” kanske inte helt lätt att förstå. I den lättlästa texten har skribenten istället skrivit ”Han följer sina känslor och tänker inte när han målar” vilket är lättare att tolka men inte riktigt stämmer då Niklas säkert tänker väldigt mycket när han målar. Detta är något som är ganska genomgående för de lättlästa versionerna, att ord och meningar är översatta till något som är lättare att tolka men som i sin helhet får fel innebörd. Det finns alltså en risk att innehållet och dess betydelse går förlorat i en lättläst bearbetning, vilket därför bör beaktas i omarbetningen.

Det sociala

Till skillnad från föregående text är tilltalet neutralt och opersonligt, man använder inget direkt tilltal i den här texten. Varken avsändare eller mottagare nämns, utan detta framställs endast som en berättande text.

Sammanfattning

Den komparativa analysen har jag genomfört på de lättlästa versionerna som är översatta av Centrum för lättläst på uppdrag av Eskilstuna konstmuseum. Syftet med analysen var att jämföra dessa texter med ursprungstexterna för att därigenom kunna undersöka likheter, skillnader eller påverkan mellan dem. Vad gäller layout och lässituation går de lättlästa versionerna inte att jämföra med ursprungsversionerna då de varken är formgivna eller finns att tillgå på Eskilstuna konstmuseum idag. Jag anser att det är av vikt att redogöra detta eftersom layouten har en stor betydelse för texternas läslighet och som tidigare nämnts finns det mycket att ändra på vad gäller detta.

Som tidigare nämnts bör meningarna ligga på nedåt 10 ord per mening. De lättlästa versionerna har ett maxantal på omkring 20 ord per mening men med betydligt kortare rader än i ursprungstexterna. Risken med detta är att texten kan kännas ”upphackad” vilket i sin tur motverkar flytet i läsningen Lundgren (Hämtad 2013-08-18). Likt ursprungstexterna har även de lättlästa texterna tydliga rubriker och stycken.

I de lättlästa versionerna är de flesta svåra ord utbytta eller borttagna vilket medför att texten blir lättare att förstå, men riskerar också att inte bli lika engagerande. Många författare är kritiska till lättläst då de tycker att en hel dimension försvinner när de får sina verk översatta till lättläst. (Sundin, 2007, s 219). Om jag har förstått Madelene Unneberg rätt så var det ungefär så de upplevde sina översatta utställningstexter. De reagerade på att viktig information försvann samt att texterna kändes enkla, platta och innehållslösa. Tilltalet är varierande även i de lättlästa texterna, på vissa ställen inkluderas läsaren genom ett personligt tilltal medan det på andra ställen har uteblivit.

Nulägesanalys

För att kunna ta reda på hur utställningstexterna på Eskilstuna konstmuseum ser ut idag har det varit nödvändigt att göra en nulägesanalys. Utställningstexterna har funnits att tillgå både genom Madelene Unneberg och i museets lokaler där jag har studerat bland annat format och placering ur tillgänglighetsperspektiv.

Sammanfattning

Jag träffade Madelene Unneberg och Karin Malmlöf, som är konstvetare, på Eskilstuna konstmuseum där de presenterade problemen de har med sina utställningstexter. Problemen handlar i första hand om att texterna exkluderar många besökare. De blir därmed för svåra vilket resulterar i att många ger upp och texterna inte blir lästa (Sundin, 2007, s 76). Idag finns ett antal konstverk i museets samling som har en tillhörande utställningstext. Vissa texter innehåller mer information än andra som endast talar om vem som är konstnär och vad konstverket heter.

Jag har under arbetets gång besökt Eskilstuna konstmuseum för att skapa mig en uppfattning om hur utställningstexterna ser ut och fungerar ur ett tillgänglighetsperspektiv. Som tidigare nämnts är texterna tryckta på A5 vilket innebär att teckenstorleken blir anpassad efter formatet och inte tvärtom. Texterna måste läsas på nära håll och det kan bli svårt för flera personer att läsa samma text samtidigt. Vad gäller placeringen sitter texterna en bra bit nedanför ögonhöjd vilket troligtvis påverkar lässituationen negativt. Något jag även reagerade på var att man placerat de flesta texter på höger sida om konstverket, men att man på vissa ställen placerat texten

till vänster. Detta kan bli rörigt och besökaren kan få svårt att veta vilken text som tillhör vilket konstverk, speciellt då många konstverk sitter nära varandra.

I lokalen finns två konstverk vars utställningstexter har särskilt dåliga förutsättningar för att bli lästa. Det ena är *Kängu* (se bild 3) vars utställningstext sitter på sidan av en låda under själva konstverket, den är alltså varken lätt att se eller läsa. Det andra konstverket är *Figuranter* (se bild 4) som är placerat i en monter med texten undertill. Texten är relativt synlig men blir krävande att läsa med tanke på den låga placeringen.

Bild 3 och 4. *Kängu* (tv) och *Figuranter* (th), Eskilstuna konstmuseum. Foto: Martina Classon med tillstånd från Madelene Unneberg.

Resultat

I detta avsnitt svarar jag på de frågor som jag har ställt i det här examensarbetet. Resultatet fungerar därför som riktlinjer för hur min gestaltning ska framställas baserat på teori och metod.

1. Vilken är målgruppen?

Eskilstuna konstmuseum riktar sig till alla besökare, oavsett ålder, språk- eller förkunskaper. De har ett fokus mot barn och unga vuxna men vill ha alla besökare i åtanke när de framställer sina utställningstexter. I detta arbete har jag riktat in mig på de besökare som är läskunniga och förstår svenska då utställningstexterna planeras att så småningom översättas till andra språk för att inkludera ännu fler besökare.

2. Vilka tidigare studier har gjorts inom området?

Det finns inte ett överflöd av forskning kring utställningstexter och lättläst att tillgå. Däremot tror jag att lättläst är något som blir allt viktigare och får större efterfrågan med tiden då antalet unga och vuxna som har svårt att läsa och ta till sig information är så pass omfattande. De studier jag hittade kring lättläst redogör för både fördelarna och nackdelarna med hjälpmedlet men ger även tips och råd angående hur man skriver lättlästa texter. Utställningstexter är ett område som är ännu snävare. De studier jag hittade kring detta ämne har uppmärksammat problem med denna typ av text men ger också riktlinjer för hur man kan lösa dessa och skriva bättre utställningstexter.

3. Vad är lättläst och hur kan man anpassa lättläst för att öka tillgängligheten i Eskilstuna konstmuseums utställningstexter?

Lättläst är ett hjälpmedel som används för att skriva texter som fler har möjlighet att läsa och förstå. Enligt Sundin (2007, s 146) innebär lättläst att man:

- skriver direkt för läsaren
- skriver kort
- lyfter fram budskapet
- lättar upp informationen
- skriver aktivt

- skriver konkret
- ger texten en röd tråd
- skriver lättlästa meningar
- väljer enkla ord
- låter formen lyfta texten

Genom att anpassa riktlinjerna för att skriva lättläst med den problematisering som finns inom området, så hoppas jag kunna framställa två gestaltungsförslag som inkluderar fler besökare på Eskilstuna konstmuseum. Hur den lättlästa texten utformas och vilken nivå den har beror på vilken målgrupp som ska använda texten (Specialpedagogiska skolmyndigheten, Hämtad 2013-08-28). Centrum för lättläst använder tre textnivåer på sina texter. I nivå 1 dominerar ofta bilderna och det är lite eller mycket lite text. I nivå 2 är texterna längre. Handlingen är enkel och väldisponerad, ord är välkända och meningarna förhållandevis korta. Nivå 3 kräver ett större ordförråd. Språket har bisatser, meningarna är längre och metaforer kan förekomma (Centrum för lättläst, Hämtad 2013-09-04). Jag har valt att lägga mina texter på nivå 2-3 av dessa tre textnivåer då dessa utgör en lagom nivå som kan fungera för de flesta i målgruppen.

4. Vilka problem finns det med lättläst?

Då jag har studerat den information jag hittat kring lättläst har jag även fått ta del av viss kritik. Det är till exempel inte säkert att en text blir mer lättläst för att man gör den kortare och skalar bort visst innehåll utan risken är att läsaren får svårare att skapa bilder och upplever texten som oengagerande. Det finns också kritik som gäller utformningen av lättläst, till exempel att texterna ska vara korta med korta ord och meningar samt frasanpassat radfall. Flera personer med kunskap inom området menar att det inte enbart går att hålla sig till mått, tumregler och checklistor, utan det finns alltid en mängd andra faktorer som spelar roll när man skriver lättlästa texter.

5. Hur ser Eskilstuna konstmuseums utställningstexter ut idag och hur brister dessa?

Texterna består idag av flera svåra och ovanliga ord med förhållandevis långa meningar i förhållande till vad som rekommenderas för lättlästa texter. Utöver det innehållsliga är formatet och därmed även textstorleken liten och bidrar till försämrad läslighet. De lättlästa versionerna har ett enklare ordförråd och

tydligt kortare rader, så kallat frasanpassat radfall, som kan motverka flytet i läsningen. Båda versionerna har alltså fördelar som jag har försökt ta vara på men också nackdelar som jag har försökt utesluta.

Gestaltning

Innehåll

Varje text inleds med en rubrik som talar om konstnärens för- och efternamn. I brödtexten har skribenten däremot gjort lite olika, då förnamnet används i vissa texter och efternamnet i andra. Det förekommer även att både för- och efternamn blandas i en och samma text. För att göra texterna tydliga och undvika förvirring så har jag valt att inleda med konstnärens för- och efternamn och att därefter endast använda mig av förnamnet. Sundin rekommenderar att man håller sig till ett och samma begrepp för en och samma företeelse, då läsaren uppskattar att man är tydlig. Om man håller sig till ett och samma ord blir kopplingen tydligare och läsaren förstår att det handlar om samma sak (Sundin, 2007, s 124).

Jag har valt att dela upp texten genom att först berätta om konstverket i fråga för att därefter fortsätta med konstnären och dennes bakgrund. När man skriver lättlästa texter bör man, som tidigare nämnt, börja med det viktigaste vilket jag i detta fall anser vara själva konstverket. I texten om Niklas Mulari nämns några årtal som jag i min omarbetning har skrivit i kronologisk ordning istället för blandningen som råder idag.

Jag har i största mån undvikit svåra och ovanliga ord och uttryck som till exempel ”visuell”, ”dissekerade”, ”intuitivt” och ”komposition”, vilket genom analyserna tydligt minskar textens läsbarhet samt kräver att läsaren har förkunskaper om ordens betydelse. De ord jag däremot har behövt ha med, till exempel ”mediatjuv” och ”sampling”, har jag förklarat direkt i texten. Utöver detta har jag använt mig av ett enkelt och begripligt språk med enkla och vanliga ord som läsaren har lättare att känna igen. Språket har jag även försökt hålla aktivt och engagerande genom till exempel ordval och ett personligt tilltal.

Som jag nämnde i textanalysen saknar texterna mer eller mindre en röd tråd och får därmed ett dåligt flyt. Jag har därför arbetat med att sortera innehållet och inte enbart bearbetat mening för mening. Genom detta hoppas jag att texternas innehåll har fått en röd tråd som håller ihop dem och gör att det lättare går att läsa och förstå.

Typografi

Som jag nämnde i avgränsningen vill Eskilstuna konstmuseum fortsätta att använda samma linjära typsnitt som de gör idag då detta är ett sätt för dem att skilja samlingens

utställningstexter från de tillfälliga utställningarnas texter. Detta är dock inte helt fel i och med att linjära typsnitt lämpar sig väl till text som ska läsas på håll (Hellmark, 2000, s 27). Vad gäller storleken har jag valt att öka den ganska mycket då jag vid mina besök på museet har upplevt att de nuvarande texterna är i minsta laget. Detta har jag gjort framförallt med tanke på att de ska läsas en bit ifrån och för att personer med synnedsättning ska ha lättare att läsa dessa. Ursprungstexterna har idag, som tidigare nämnts, en brödtext som är satt i 13,3 punkter medan versionen med större text är satt i 19,5 punkter. Jag har valt att sätta mina gestaltungsförslag i 21 punkter.

Varje text har en rubrik som består av namn på konstnär, födelseår, titel på konstverk samt tillkomstår. Rubriken är uppdelad i tre rubriknivåer, det vill säga en huvudrubrik följt av två underrubriker i olika storlekar och utförande. Jag har valt att använda en huvudrubrik med konstnär och födelseår samt en underrubrik med titel på konstverk och tillkomstår. Som tidigare nämnts använde Eskilstuna konstmuseum två olika varianter av Helvetica Neue, 35 Thin och 45 Light. Jag har valt att endast använda 45 Light i mina gestaltungsförslag då det ger ett mer samlat intryck och då det är fetare och därmed tydligare än 35 Thin.

- Typsnitt: Helvetica 45 Light
- Teckengrad i huvudrubrik: 38 punkter
- Teckengrad i underrubrik: 24 punkter (titel på konstverk i kursivt)
- Teckengrad i brödtext: 21 punkter

Layout

Då jag besökt Eskilstuna konstmuseum i syfte att skapa mig en uppfattning om deras fysiska utställningstexter upplevde jag att formatet, precis som textstorleken, var för litet för att uppnå god läslighet. Jag har därför valt att öka pappersstorleken från A5 till A4. Formatet i kombination med teckenstorleken gör att gestaltningen blir luftig, vilket även är en av rekommendationerna för att skriva lättläst eftersom en luftig layout bidrar till att läsaren kan fokusera på texten.

När man ska skriva lättlästa texter finns det vissa som menar att man bör använda frasanpassat radfall, men som tidigare nämnts finns det även de som menar att det kan motarbeta flytet i läsningen. Lundgren (Hämtad 2013-08-18) anser dessutom att frasanpassat radfall kan vara till bättre hjälp för den mycket ovane läsaren. I dessa texter riktar jag mig även till de som är mycket vana och anser därför att frasanpassat radfall inte är det bästa alternativet. Bergström (2009, s 135) säger att en vänsterjusterad text skapar konstanta ordmellanrum och minimerar antalet

avstavningar, vilket underlättar läsningen och ökar läsbarheten. Eftersom vänsterjusterade texter är så pass vanliga sägs dessa även vara mest lättlästa. Jag har med tanke på dessa företeelser valt att vänsterjustera mina gestaltungsförslag.

Jag har i största möjliga mån försökt att undvika avstavningar eftersom så lite avstavningar som möjligt underlättar läsningen. Ekarv (1991, s 62) anser att man bör undvika avstavningar. Vad gäller meningslängd har jag varierat kortare meningar med längre då jag anser att det ger bäst flyt i texten. Att skriva många korta meningar efter varandra kan bidra till att texten känns upphackad och tappar därigenom sitt flyt. Radavstånd och marginaler har jag ökat något för att göra texterna mer luftiga och lättare att läsa.

Placering

Texterna är idag placerade bredvid respektive konstverk med vissa undantag som jag tidigare har nämnt. De sitter som oftast på höger sida men det förekommer även fall där texter sitter på vänster sida om konstverket. För att undvika förvirring och skapa följdriktighet i lokalen anser jag att texterna bör sitta på samma sida av alla konstverk. Alla väggtexter bör ha samma höjd, vid mitt besök på museet reagerade jag på att texterna satt nedanför min ögonhöjd och bör eventuellt flyttas upp något. För de som önskar eller är i behov så kommer texterna även att finnas att hämta som lösblad i receptionen, på så vis kan man även styra lässituationen som jag tidigare redogjorde för. Placeringen av texten till konstverket *Kängu* skulle förslagsvis kunna flyttas upp på väggen bakom medan texten till *Figuranter* skulle kunna placeras i ett ställ bredvid montern.

Gestaltungsförslag

Här nedan följer mina gestaltungsförslag vilket är två stycken utställningstexter vars språk, innehåll och utformning är anpassade efter målgrupp och situation.

GABI TRINKAUS (1966-)

ALIEN II, 2007

Gabi Trinkaus bor och arbetar i Wien i Österrike. Hennes konst handlar om hur vi ser på oss själva och hur modevärlden vill att vi ska vara. Hon kallar sig själv för en “mediatjuv” då hon klipper modetidningar i små bitar och använder dem i sina kollage av ansikten och kroppar. Med bitarnas hjälp kan hon möblera om och skapa nya bilder av allt vi förväntas vara.

I sina konstverk använder hon sig medvetet av modetidningens och reklamens förmåga att få publikens uppmärksamhet. På håll ser hennes omgjorda ansikten och kroppar perfekta ut, men om du tittar närmare så ser du tydligt att ansiktet består av ihopsatta bitar likt Frankensteins monster. Bitarna täcker dock aldrig hela tavlan och döljer inte de blyertsstreck som bakom ytan tar sig fram som nervtrådar.

NIKLAS MULARI (1975-)

LATE COLOUR BLOOM, 2004

Niklas Mulari arbetar framför allt med måleri. Sitt sätt att arbeta påminner om "sampling". Han lånar små stycken av andra som han sedan använder i sina egna konstverk. För det mesta gör han något nytt av sitt eget material. Han söker inspiration i allt som han tycker är spännande och när han målar ska mönstret i tavlan röra sig åt alla håll.

Mellan år 2000 och 2004 studerade Niklas på Konstakademiet i Trondheim i Norge. År 2007 fick han i uppdrag av Trondheims kommun att göra en skulptur. Arbetet resulterade i tre stycken nio meter höga maskrosor. Samma år blev han klar med sin magisterexamen i fri konst vid Kungliga Konsthögskolan i Stockholm. Han blev också utnämnd till årets stadskonstnär i Eskilstuna. År 2009 gjorde han en offentlig utsmyckning på Eskilstunas före detta brandstation.

Diskussion och slutsats

Syftet med det här arbetet var att göra utställningstexterna på Eskilstuna konstmuseum tillgängliga för så många besökare som möjligt. Efter att ha genomfört textanalyserna kunde jag konstatera att de befintliga utställningstexterna förutsätter att läsarna har relativt stora förkunskaper och således är exkluderande för många. De lättlästa texterna har tappat viktig information och känns enkla, platta och innehållslösa. De är även utformade med ett frasanpassat radfall som många läsare är ovana vid. Båda texttyperna har däremot även flera fördelar och mitt mål har varit att kombinera dessa med varandra, samt utesluta deras nackdelar, i framställandet av mina gestaltungsförslag.

Man kan alltså anpassa lättläst genom att följa vissa, men inte alla, riktlinjer som gäller för detta hjälpmedel. Jag har till exempel valt att använda mig av vardagliga ord som flera besökare känner igen men jag har inte arbetat med att göra några ord kortare, då detta inte alltid behöver betyda att orden är lätta. Då har jag istället försökt hitta synonymer som är enklare att förstå. För att texterna inte ska förlora sitt specifika innehåll är det viktigt att man får med det betydelsefulla och inte misstolkar något. Med andra ord måste man förstå ursprungstexten för att kunna bearbeta den korrekt. Som jag nämnde i problematiseringen av lättläst tror jag inte att det enbart går att haka upp sig på tumregler och checklistor när man ska skriva texter som är mer lättlästa och tillgängliga. Det viktiga är istället att man försöker lyssna på språket och hitta flytet i det man skriver. Det har varit till stor hjälp att läsa texten för mig själv och därigenom kunna dra slutsatser kring hur texten låter, om den har ett bra flyt och en rimlig nivå för den tänkta målgruppen.

Genom arbetets gång har jag förstått att det är en konst att skriva tillgängliga texter för en bred målgrupp. Det är många faktorer som spelar in, bland annat läsarens intresse, läsförmåga och förkunskaper. Å andra sidan har jag förstått meningen med att det ska finnas texter som alla ska kunna förstå. För att kunna genomföra mitt arbete avgränsade jag målgruppen och valde att lägga texterna på en lagom nivå. För att öka resultatets pålitlighet hade det dock varit till fördel att ha intervjuat målgruppen om deras åsikt gällande de befintliga texterna. Ett annat alternativ hade varit att genomföra utprovningar på dessa och de nya förslagen för att kunna få reda på vilken som är mest tillgänglig och varför. Mitt resultat är alltså endast en möjlig lösning för hur utställningstexter kan anpassas för att öka dess tillgänglighet.

Något jag insett vikten av genom detta arbete, men som också har varit i fokus under utbildningen, är att hela tiden ha målgruppen i åtanke. Det är av stor betydelse för resultatet att ta reda på vem man skriver för, det vill säga att målgruppsanpassa informationen. Det handlar om att skapa största möjliga förståelse och i detta fall ett innehåll som ska vara skrivet med ett språk som målgruppen kan ta till sig.

Källförteckning

Tryckta källor

- Bergström, Bo (2009) *Effektiv visuell kommunikation*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.
- Björnsson, Carl-Hugo (1968) *Läsbarhet*. Stockholm: Liber.
- Ekarv, Margareta (1991) *Om texter i utställningar*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.
- Englund, Helena och Sundin, Maria (2005) Enkla texter passar alla. *Språkvård* 1/05.
- Falk, Lena Erika (2003) *Skriv så att folk förstår!* Centrum för lättläst.
- Forsberg, Camilla (2012) *Myndigheten, texten och läsaren. Myndighetsinformation i lättläst version*. Fakulteten för lärande och samhälle, Malmö högskola.
- Furustig, Hans & Sjöstedt, Gunnar (2000) *Strategisk omvärldsanalys*. Studentlitteratur AB.
- Hellmark, Christer (2000) *Typografisk handbok*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Hellspång, Lennart (2001) *Metoder för brukstextanalys*. Studentlitteratur AB.
- Kängu* (Utställningstext). Eskilstuna konstmuseum.
- Lindström, Malin (2010) *Råd och rön om utställningstexter. En kritisk granskning*. Akademin för Innovation, design och teknik, Mälardalens högskola.
- Pettersson, Rune (2003) *Ord, bild & form – termer och begrepp inom informationsdesign*. Studentlitteratur AB.
- Sundin, Maria (2007) *Lättläst*. Stockholm: Jure Förlag AB.
- Svenska skrivregler (2008) Stockholm: Liber.

Elektroniska källor

Andersson, Bodil (2003) *Lättläst – varning för förenklade regler*.
<http://www.fungerandemedier.se/node/169> Hämtad 2013-07-28.

Centrum för lättläst (2013) *Lite om våra nivåer*. <http://www.lattlast.se/ll-forlaget/nivaer?levelId=538> Hämtad 2013-09-04.

Eskilstuna kommun (2103) *Eskilstuna konstmuseums samling*.
<http://www.eskilstuna.se/sv/Uppleva-och-gora/Museer-2/Eskilstuna-konstmuseum/Samlingen/> Hämtad 2013-05-16.

Eskilstuna kommun (2013) *Om Eskilstuna konstmuseum*.
<http://www.eskilstuna.se/sv/Uppleva-och-gora/Museer-2/Eskilstuna-konstmuseum/Om-Eskilstuna-konstmuseum/> Hämtad 2013-05-16.

Specialpedagogiska skolmyndigheten (2013) *Lättlästa texter*.
<http://www.spsm.se/sv/Vi-erbjuder/Laromedelsutveckling/Stod-till-producenter/Tillgangliga-laromedel/Lattlasta-texter/> Hämtad 2013-08-28.

Språkrådet (2013) *Lättlästa myndighetstexter svårbegripliga*.
<http://www.sprakradet.se/15808> Hämtad 2013-08-18.

Lundgren, Torbjörn (2002) *Framtidens läromedel: för personer med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi*. <http://www.hi.se/global/pdf/2002/02361.pdf> Hämtad 2013-08-18.

Bilagor

Bilaga 1: Intervjusvar från Greta Burman (Moderna Museet, Malmö)

1. Vad har museet för målgrupp?

Vår målgrupp är ju egentligen alla så vi försöker lägga texterna på en nivå så att en gymnasieelev kan ta till sig dem samtidigt som de helst även skall ge ett mervärde till den initierade besökaren.

2. Jobbar ni utifrån något uppdrag? Finns det några krav på museets tillgänglighet i uppdraget?

Vi har ett regleringsbrev som finns på vår hemsida men det går inte in på detaljer på det sättet.

3. Vad har ni för utställningstexter? Har ni flera olika versioner (lättläst, översättningar osv)? Hur är de placerade?

Texterna varierar från utställning till utställning men oftast har vi en väggtext där man kommer in samt verktexter i anslutning till några av verken i utställningen. Ibland finns det även en folder med fördjupande texter.

4. Hur jobbar ni med tillgänglighet när det gäller utställningstexterna?

Då utställningsperioderna är relativt korta, oftast inte mer än drygt två till tre månader, finns det varken ekonomiska eller personella resurser att producera texter på olika svårhetsnivåer eller på en mängd olika språk.

5. Hur är texterna uppbyggda? Finns det något ni alltid vill ska finnas med i dem?

Det varierar mellan utställningarna.

6. Vem skriver texterna? Varför just denna person?

Det är intendenterna för utställning och förmedling som skriver texterna. De jobbar närmast utställningsproduktionen och publiken.

Bilaga 2: Intervjusvar från Maria Uddén (Örebro Läns Museum)

1. Vad har museet för målgrupp?

Vi försöker nå alla medborgare brett och särskilt grupper som inte är vana att använda och besöka kulturinstitutioner. Olika utställningar har olika målgrupper. En ständigt högt prioriterad målgrupp är barn och unga.

2. Jobbar ni utifrån något uppdrag? Finns det några krav på museets tillgänglighet i uppdraget?

Vårt uppdrag utgår från ”Regional kulturplan för Örebro län 2012 – 2014”. Där ingår att vi har ett läsuppdrag, det vill säga att vi ska nå medborgare i hela länet. Dessutom pekas ut att vi ska vara ett samhällsengagerat museum och prioritera barn och unga.

3. Vad har ni för utställningstexter? Har ni flera olika versioner (lättläst, översättningar osv)? Hur är de placerade?

Olika utställningar har olika texter beroende på målgrupp, formgivning och utställningens berättelse och innehåll. Ibland har vi en fördjupning i pappersform, en enklare katalog som kompletterar texterna på väggen och ibland har vi enbart en katalog och nästan inga texter i själva utställningen. Vissa utställningar sommartid som vänder sig till turister har engelsk översättning. I vandringsutställningar har flera olika nivåer, till exempel lättläst, förekommit men vi har inte producerat sådana texter själva. Texterna är i regel placerade i närheten av objekten, bilderna och föremålen. Oftast har vi en introducerande text på en pappersvepa eller på vägg. Texter kan finnas i montrar eller utanför. Vi undviker text på glas eller plexiglas på grund av att det oftast är svårt att läsa.

4. Hur jobbar ni med tillgänglighet när det gäller utställningstexterna?

De ska vara lättlästa och läsvänligt utformade med avseende på typsnitt, kontrast, grader och vara bra ljussatta.

5. Hur är texterna uppbyggda? Finns det något ni alltid vill ska finnas med i dem?

De ska ha ett inkluderande tilltal och vi undviker ett allt för akademiskt språk och krångliga ord som kan verka avvisande och avskräckande för museiovana besökare.

6. Vem skriver texterna? Varför just denna person?

Vår museipedagog skriver nästan alltid texterna. Hon har erfarenhet, bra publikperspektiv samt har gått ett antal kurser i att skriva utställningstexter och lättläst.

Bilaga 3: Intervjusvar från Ingrid Eriksson (Västmanlands Läns Museum, Västerås)

1. Vad har museet för målgrupp?

Målgruppen för verksamheterna är bred och kan variera mellan olika utställningar och verksamheter. Inom museets verksamhet är barn, ungdomar och unga vuxna prioriterade målgrupper.

2. Jobbar ni utifrån något uppdrag? Finns det några krav på museets tillgänglighet i uppdraget?

Ja, tillgänglighet i ett brett perspektiv är en levande fråga som genomsyrar det mesta av vårt arbete. Museet i sig, liksom hela Karlsgatan 2, är idag ett av landets mest tillgängliga museer. Inför byggnationen av museerna, som öppnade september 2010, inriktades mycket arbete på den fysiska tillgängligheten i huset. Vi strävar också efter att vara så inkluderande som möjligt i det vi gör.

Västmanlands läns museum arbetar efter en mångfaldsplan med ett brett mångfaldsperspektiv utifrån FN:s deklaration för mänskliga rättigheter. Istället för att utgå ifrån skillnader mellan människor och särartstänkande skall mångfaldsarbetet inriktas på intressegemenskap och likhet mellan människor. Mångfald avser här etnicitet, funktionshinder, geografi, klass, kön, religion, sexuell läggning och ålder.

3. Vad har ni för utställningstexter? Har ni flera olika versioner (lättläst, översättningar osv)? Hur är de placerade?

När vi producerar egna utställningstexter arbetar vi i huvudsak med texter på lättläst svenska som huvudtexter. Till våra fasta utställningar finns också översättningar till engelska, finska, större text och punktskrift. Finska finns med eftersom Västerås kommun är finskt förvaltningsområde. Till tillfälliga utställningar arbetar vi med ofta med en kortare summary på engelska om det är en utställning som bara står ett par månader. Står utställningen under längre tid översätter vi mer av texten till engelska och ofta finska.

De lättlästa texterna är som sagt oftast utställningens huvudtexter och är därför placerade på huvudplatser i utställningen. Övriga texter finns till hands i hållare vid ingången till respektive utställning. Punktskriften är dyr att producera och finns därför endast i ett fåtal ex som kan lånas i besöksservice.

4. Hur jobbar ni med tillgänglighet när det gäller utställningstexterna?

Lättläst och översättningar. Ofta är dessutom texterna i sig uppdragna ganska stort för att kunna läsas av personer med synnedsättning. Vi har också audioguider med utställningstexten inläst på gång.

Varje ny utställningsproduktion med texter för med sig en utvärdering och förnyad diskussion av hur vi kan bli bättre. Vi arbetar med utvärderingar, deltagande observation, referensklasser osv. Här ingår givetvis ofta texterna som en viktig del i många av utvärderingarna.

5. Hur är texterna uppbyggda? Finns det något ni alltid vill ska finnas med i dem?

De ser olika ut från utställning till utställning. Vi vill dock att det alltid skall finnas en introduktionstext som ger besökaren en kort bakgrund av något slag till den utställning man ska gå in i. Det är också en tillgänglighetsfråga att få något att förhålla sig till och kunna ta med sig in i utställningen.

6. Vem skriver texterna? Varför just denna person?

Det är olika i en produktion. Till våra fasta utställningar skrev jag, som är utställningsansvarig och producent, tillsammans med vår kommunikatör grundtexter som vi sedan arbetade tillsammans med Centrum för lättläst för översättning till lättläst. I senare produktioner har vi ofta skrivit de lättlästa texterna själva, efter en medveten satsning på vår kompetensutveckling i att skriva lättläst. Vi är då också flera som kan skriva texterna.

I våra planer för nya basutställningar planerar vi troligen att ta in proffs utifrån. Kanske författare, poeter och dramaturger, det är fortfarande en fråga för diskussion. Även dessa texter ska vara lättlästa. En lättläst text behöver inte på något sätt vara simplare, bara lättare att läsa och ta till sig. Vi för också en diskussion om att flytta in även de engelska texterna som en del av våra huvudtexter i utställningarna. Det vi behöver lösa på ett snyggt sätt är problemet att lättläst text ofta tar lite mer plats. Om man dessutom tillför engelsk text på det så bli det väldigt mycket text. Vi måste lösa detta så att man inte känner sig ”överfallen” av all text. Även detta är en fråga som handlar om tillgänglighet och som vi diskuterar och utvärderar hela tiden.

Bilaga 4: Gabi Trinkaus (Ursprungstext)

GABI TRINKAUS

Född: 1966

ALIEN II, 2007

Gabi Trinkaus är bosatt och verksam i Wien, Österrike. Hennes konst kretsar kring modevärldens bild av hur vi bör vara, och hur vi ser på oss själva. Konstnären kallar sig själv för en mediatjuv. Hon klipper modetidningar i små bitar, för att möblera om och skapa nya bilder av allt vi förväntas vara.

I sina makeovers av ansikten och kroppar använder Gabi sig av en på håll ytligt perfekt form för att lura betraktaren in i en visuell fälla. Hon använder sig medvetet av modetidningens och reklamens estetik som ett bete vid första anblick. Vid närmare anblick blir det dock tydligt att kvinnan i verket består av dissekerade modeller uppstånden likt Frankensteins monster. Lappandet av kosmetikareklam täcker dock aldrig hela duken, bilden blir aldrig fullkomlig och den krackelerade ytan döljer inte de blyertsstreck som bakom fasaden löper likt nervtrådar.

Bilaga 5: Niklas Mulari (Ursprungstext)

NIKLAS MULARI

Född:1975

LATE COLOUR BLOOM, 2004

Niklas Mulari arbetar huvudsakligen med måleri – företrädesvis det abstrakta. Hans arbetssätt är intuitivt och spontant – det ska röra sig åt alla håll och inte låta sig begränsas. Inspiration söker han i allt som han finner visuellt spännande. Han liknar sitt arbetssätt vid “sampling”, han lånar små stycken av andra, av världen utanför, för att lägga till sin egen komposition, han upprepar någonting existerande. Mest av allt samplar han sig själv. Tar av sig själv och ger tillbaka i en ny komposition.

2007 blev Niklas klar med sin magisterexamen i fri konst vid Kungliga Konsthögskolan i Stockholm. Samma år blev han årets Stadskonstnär i Eskilstuna. 2009 har konstnären uppfört en offentlig utsmyckning på Eskilstunas f.d. brandstation. 2000-2004 bodde han i Trondheim där han studerade på Konstakademiet. 2007 fick han på uppdrag av Trondheims kommun uppföra en skulptur – tre nio meter höga maskrosor.

Bilaga 6: Gabi Trinkaus (Lättläst version)

Gabi Trinkaus

Född år 1966.

Konstverket heter Alien II och är från år 2007.

Gabi Trinkaus bor och arbetar i Wien, Österrike.

Hennes konst handlar om

hur modevärlden vill att vi ska vara,

och hur vi ser på oss själva.

Hon klipper modetidningar i små bitar,

för att skapa nya bilder

av allt som vi ska vara.

I sina omgjorda ansikten och kroppar

använder hon sig

av modetidningens och reklamens

sätt att visa människor

för att lura den som tittar på bilden.

Men tittar du närmare

ser du att kvinnan egentligen

är gjord av bitar från modeller

som ett slags Frankensteins monster.

Lapparna av reklamen

täcker inte hela duken

och bilden blir aldrig helt färdig.

Ytan som håller på att gå sönder

döljer inte de blyertsstreck

som ligger bakom som nervtrådar.

Bilaga 7: Niklas Mulari (Lättläst version)

Niklas Mulari

Född år 1975.

Konstverket heter Late colour bloom och är från år 2004.

Niklas Mulari arbetar mest med måleri.

Han följer sina känslor och tänker inte när han målar.

Det ska röra sig åt alla håll.

Han säger att hans sätt att arbeta är som sampling.

Det vill säga han lånar små stycken av andra, för att göra en egen bild.

Mest av allt samplar han sig själv.

Han tar av sig själv

och ger tillbaka i en ny bild.

År 2007 blev Niklas klar

med sin magisterexamen i fri konst

vid Kungliga Konsthögskolan i Stockholm.

Samma år blev han årets Stadskonstnär i Eskilstuna.

År 2009 gjorde han en offentlig utsmyckning

på Eskilstunas före detta brandstation.

Mellan åren 2000 och 2004 bodde han

i den norska staden Trondheim

där han studerade på Konstakademiet.

År 2007 fick han på uppdrag av Trondheims kommun

uppföra en skulptur

som var tre stycken nio meter höga maskrosor.

Bilaga 8: Gabi Trinkaus (Stor text)

GABI TRINKAUS

Född: 1966

ALIEN II, 2007

Gabi Trinkaus är bosatt och verksam i Wien, Österrike. Hennes konst kretsar kring modevärldens bild av hur vi bör vara, och hur vi ser på oss själva. Konstnären kallar sig själv för en mediatjuv. Hon klipper modetidningar i små bitar, för att möblera om och skapa nya bilder av allt vi förväntas vara.

I sina makeovers av ansikten och kroppar använder Gabi sig av en på håll ytligt perfekt form för att lura betraktaren in i en visuell fälla. Hon använder sig medvetet av modetidningens och reklamens estetik som ett bete vid första anblick. Vid närmare anblick blir det dock tydligt att kvinnan i verket består av dissekerade modeller uppstånden likt Frankensteins monster. Lappandet av kosmetikareklam täcker dock aldrig hela duken, bilden blir aldrig fullkomlig och den krackelerade ytan döljer inte de blyertsstreck som bakom fasaden löper likt nervtrådar.

Bilaga 9: Niklas Mulari (Stor text)

NIKLAS MULARI

Född:1975

LATE COLOUR BLOOM, 2004

Niklas Mulari arbetar huvudsakligen med måleri – företrädesvis det abstrakta. Hans arbetssätt är intuitivt och spontant – det ska röra sig åt alla håll och inte låta sig begränsas. Inspiration söker han i allt som han finner visuellt spännande. Han liknar sitt arbetssätt vid “sampling”, han lånar små stycken av andra, av världen utanför, för att lägga till sin egen komposition, han upprepar någonting existerande. Mest av allt samplar han sig själv. Tar av sig själv och ger tillbaka i en ny komposition.

2007 blev Niklas klar med sin magisterexamen i fri konst vid Kungliga Konsthögskolan i Stockholm. Samma år blev han årets Stadskonstnär i Eskilstuna. 2009 har konstnären uppfört en offentlig utsmyckning på Eskilstunas f.d. brandstation. 2000-2004 bodde han i Trondheim där han studerade på Konstakademiet. 2007 fick han på uppdrag av Trondheims kommun uppföra en skulptur – tre nio meter höga maskrosor.